

Секція 3
ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗНАТЬ
У ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Стратулат Н. В., завідувач кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент

ЕФЕКТИВНІСТЬ МОВЛЕННЯ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ

Актуальність питання щодо ролі спілкування, зокрема його ефективності, у професійній діяльності поліцейського, мабуть, важко переоцінити. При цьому постає питання: яке ж мовлення можна вважати ефективним? Очевидно, таке, що веде до досягнення мети.

Ефективний мовлення – це таке мовлення, яке дозволяє мовцю досягти поставленої мети й зберегти баланс стосунків із співрозмовником (комунікативна рівновага), позитивне ставлення аудиторії. Інформаційні повідомлення, які готують фахівці зі зв'язків з громадськістю Національної поліції – один із елементів громадського життя, який активно віддзеркалює як загальне суспільні процеси, так і діяльність поліції зокрема, впливає на громадську свідомість, формує суспільну думку щодо іміджу цього інституту, визначає духовні цінності населення нашої країни. Мовлення цих працівників – невід'ємний і значущий складник сучасного медіапростору, що чутливо реагує на всілякі інновації, зрушення в мовній системі, взаємодії мови та соціуму, проблеми духовної культури нації.

Виразним показником мовної компетентності та майстерності поліцейського є його обізнаність із літературними нормами й мовностилістична грамотність. Суржик, калькування, порушення мовних норм загострюють тему екології мови загалом і в мас-медіа зокрема.

Отже, у цьому контексті особливе значення має поняття культури мови і мовлення. «Культура мови – це проблема, що так чи інакше наявна в усякій національній спільноті та буває предметом публічного обговорення й пильної уваги мовознавців, письменників, узагалі людей, небайдужих до виражальних можливостей слова або до престижу своєї мови» [1, 3]. Культура мовлення – це дотримання усталених мовних норм усної й писемної мови, а також свідоме,

цілеспрямоване, майстерне використання мовних засобів залежно від мети, обставин і змісту спілкування. Культура мовлення – це й культура мислення та культура суспільних і духовних стосунків людини.

Серед основних фахових умінь правоохоронців чільне місце займає рівень володіння словом. Такі фахівці повинні бути носіями, творцями, пропагандистами культури слова, роблячи свій внесок у формування мовної особистості. А відтак рівень їх власного літературного мовлення має особливе значення. Тобто *мовна ефективність* цих фахівця полягає у свідомому, цілеспрямованому, майстерному вживанні найбільш доцільних мовних засобів залежно від мети, обставин і змісту мовлення та забезпечується належним рівнем професійної мовнокомунікативної компетенції – здатності здійснювати мовленнєву діяльність у професійній сфері на основі мовних знань та володіння мовленнєвими уміньми й навичками. Забезпеченню *мовної ефективності* сприяє розвиток таких компетенцій:

Мовна компетенція – це обізнаність з мовою: з мовними одиницями, їх виражальними засобами, тобто це знання мови, володіння мовними уміньми й навичками. *Мовленнєва компетенція* – це уміньня використовувати мовні засоби, адекватно меті спілкування, тобто володіння мовленнєвими уміньми й навичками. *Комунікативна компетенція* – це уміньня спілкуватися з метою обміну інформації. *Предметна компетенція* – це вміння відтворювати в свідомості картину світу – предмети, явища, процеси і взаємозв'язок між ними на основі активного володіння загальною лексикою. *Прагматична компетенція* – це здатність до здійснення мовленнєвої діяльності, зумовленою комунікативною метою свідомого вибору необхідних форм, типів мовлення, врахування ознак функціонально-стильових різновидів мовлення. *Технологічна компетенція* – це вміння чітко й виразно висловлювати думку, знати закони техніки мовлення: правильна постановка дихання, розвиток голосу, чіткої та зрозумілої дикції, нормативної орфоепії.

Ефективна мова повинна характеризуватися такими ознаками: 1) *правильність*, тобто відповідність прийнятим орфоепічним, орфографічним, граматичним, лексичним нормам. Еталоном правильності слугують норми, правила вимови, наголошування, словозміни, слововживання, орфографічні правила у писемному мовленні тощо. Завдяки цьому реалізується інформаційно-інформативна функція мовлення, здійснюється цілеспрямований вплив на свідомість людини;

2) *різноманітність*: володіння мовним багатством правової і публіцистичної літератури; активне мислення; постійне удосконалення і збагачення мовлення; 3) *виразність* забезпечується оригінальністю у висловлюванні думок з метою ефективного впливу на слухачів; 4) *ясність*, тобто доступність мовлення для розуміння тих, хто слухає, вона забезпечує адекватне розуміння сформульованого, не вимагаючи від аудиторії особливих зусиль при сприйнятті. Ясності мовлення усного сприяють чітка дикція, логічне і фонетичне наголошування, правильне інтонування, розмірений та уповільнений темп, спокійний і ввічливий тон, письмового – залежить від його оформлення, зокрема, виразності шрифту (розбірливості почерку), розмірів абзацних відступів, кількості різних графічних виділень. Текст важко читається, якщо в ньому багато помилок, помарок, підкреслень, неоднакових інтервалів між словами, різних шрифтів тощо; 5) *чистота*, тобто бездоганність усіх елементів мовлення, уникнення недоречних, невластивих українській мові іншомовних запозичень. Забезпечується вона системою установок, мовною грамотністю; 6) *стилість* (раціональний вибір мовних засобів для вираження головної думки, тези). Ця ознака формує вміння висловлювати свою думку по суті; 7) *доцільність*, тобто відповідність мовлення меті, умовам спілкування, стану того, хто висловлюється.

Отже, ефективність мови – це складник загальної професійної культури представника Національної поліції, а її відсутність – свідчення низького фахового рівня, бездуховності і безграмотності людини. Ефективність мови завжди вважалася органічною характеристикою професіоналізму ділової людини, працівника поліції нового типу, який повинен мати нестандартний погляд на речі, відзначатися високою етикою у спілкуванні, гнучко розподіляти обов'язки, володіти Божим даром – харизматичним вмінням подобатися людям, надихати їх, вести за собою не силою наказу, а силою аргументів, переконливого слова, яке з давніх часів вважалося божественним даром.

Список використаних джерел

1. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л.І.Мацько, Л.В. Кравець. – К. : В.Ц. «Академія», 2011. – 257 с.

2. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: Либідь, 2013. 360 с.

3. Пентилюк М. І. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посіб. / М. І. Пентилюк, І. І. Маруніч, І. В. Гайдаєнко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.

4. Токарська А. С. Культура фахового мовлення правника : навч. посіб. / А. С. Токарська, І. М. Кочан. – Л. : Світ, 2003. – 232 с.

Голіченко Л. М., завідувач кафедри українського ділового мовлення Національної академії Служби безпеки України, кандидат філологічних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мовна політика в Україні ставить перед вищою школою ХХІ століття надважливе завдання, що полягає в підготовці фахівців високого професійного рівня, які (поряд зі спеціальними знаннями, вміннями та навичками) повинні володіти українською мовою як державною в усіх її формах – усній і писемній. Саме реалії сьогодення вимагають від майбутніх юристів захисту української мови як державної у всіх сферах діяльності, а фаховій зокрема. Сучасний конкурентоспроможний фахівець з юридичної спеціальності повинен бути носієм українськомовної культури, на високому рівні володіти державною мовою відповідно до норм усного та писемного мовлення. Варто зазначити, що на сьогодні в Україні важливим чинником консолідації нації є усвідомлення статусу української мови як державної в усіх сферах життєдіяльності людини, а у фаховій зокрема. Це і зумовлює актуальність задекларованої теми.

Важливою справою національного відродження України сьогодні є піднесення культури мови суспільства, озброєння знаннями стилістичного багатства рідної мови спеціалістів, які використовуватимуть слово як знаряддя праці, носія інформації, професійну вербальну зброю та засіб духовного впливу – і в такий спосіб сприятимуть піднесенню культури та духовності народу. Особливо це стосується фахівців юридичного сектору Служби безпеки України, які повинні бути провідниками і правової, і мовної культури, утілювати в життя декларовану